

Практична реалізація антикорупційної політики в Україні

Постановка проблеми. В Україні проблеми попередження і протидії корупції продовжують залишатися одними з найактуальніших, оскільки масштаби її поширення становлять реальну загрозу національній безпеці. Боротьба з корупцією вже вийшла за формальні межі і стала предметом пильної уваги інститутів держави, громадських організацій, засобів масової інформації, пересічних громадян.

З питань боротьби з корупцією в Україні прийнято понад 70 нормативних документів. Активізація антикорупційних зусиль держави, пошук адекватних сучасним вимогам форм протидії корупції в Україні й урахування зарубіжного нормотворчого досвіду, посилення профілактики протиправних вчинків державними службовцями потребують оновлення законодавчої бази у цій сфері, визначення пріоритетів у боротьбі з корупцією, об'єднання зусиль органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Метою даної публікації є аналіз реалізації антикорупційної політики в Україні. Згідно до поставленої мети необхідно розглянути наступні **завдання**:

- охарактеризувати поняття корупції та основні ознаки корупції ;
- проаналізувати шляхи подолання корупції в органах державної влади.

Стан дослідження. Питанню реалізації антикорупційної політики в Україні присвятили свої праці такі вчені, як Біттнер О., Гарбазей Д.О., Дідик М.М., Ярошенко М. та ін.

Виклад матеріалу. У сучасних умовах становлення України як правової та соціальної держави, необхідності подолання кризового стану в різних сферах суспільства актуальною є проблема корупції в органах влади. Корупція викликає важкі наслідки для всіх верств українського суспільства, деморалізує громадян і руйнує їх довіру до держави, формуючи тіньову державу.

Корупція – це негативне соціальне явище, джерело економічних, політичних і соціальних ризиків для українського соціуму. Насамперед руйнівна дія корупції проявляється в падінні престижу й авторитету влади на всіх рівнях, руйнуванні моральних основ суспільства, зрощуванні корумпованої частини публічних службовців з тіньовими кримінальними колами, небезпеки розвитку псевдо-громадських соціальних відносин. Соціальні аспекти корупції проявляються в політичній, економічній, культурній та інших сферах життєдіяльності українського суспільства в масштабах. Вплив корупції на адміністративне й соціальне середовище державних службовців, на трансформацію їх моральних норм і цінностей сьогодні дуже значний.

О. Я. Прохоренко у праці «Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми)» розглядає систему протидії проявам корупції. Визначають шляхи вдосконалення такої системи, він зазначає: «Метою політики України щодо протидії корупційним проявам у системі державної служби є: захист інтересів Державного бюджету; зміцнення економічної та політичної позицій України у світовім співтоваристві; вдосконалення протидії корупційним проявам; створення комплексної системи державного контролю за виконанням антикорупційного законодавства; активізація участі України в розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції; приведення законодавства України у відповідальність з міжнародними нормативно-правовими актами; забезпечення прав і свобод громадян; завершення формування громадянського суспільства».

Для аналізу соціального сприйняття корупції запропоновані визначення:

- «корупційна свідомість» - процес схвалення індивідуальною свідомістю морального аспекту корупційних дій та прийняття актів корупційної поведінки, в результаті яких здійснюється їх моральна оцінка, робиться вибір та регуляція діяльності і поведінки, реальне ставлення людей до корупції з точки зору морально-оцінних уявлень;

- «корупційний імунітет» - несприйнятливність людини до протиправних зловживань з корисливих міркувань посадовими повноваженнями, здатність протистояти впливу корумпаторів і корумпантів .

Як вважають М.Камлик і Є.Невмержицький, значною мірою корупцію стимулює наявність значних залишків старої командно-адміністративної системи як надмірно великого управлінського апарату з необґрунтовано широкими повноваженнями, зокрема розпорядчо-дозвільного змісту, та переважання в ньому, передусім за рахунок керівних посад, службовців старої генерації з консервативною психологією, які не сприймають потреби демократичних перетворень.

Причин процвітання корупції в Україні кілька- і вони в цілому відомі. На думку С.Коненка, це переоцінка цінностей у суспільстві та недостатньо ефективна діяльність керівництва , що може стати негативним прикладом для підлеглих, фінансові проблеми, недостатній відомчий контроль, недостатній ступінь сприйняття до дій, що можуть спровокувати корупційну поведінку, легковажність , наївність , нестійкість.

Основною метою державної політики у галузі боротьби з корупцією є створення дійової системи запобігання і протидії корупції, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків, викриття корупційних діянь, притягнення до відповідальності винних у їх вчиненні. Успішна протидія корупції можлива за умови наявності належного антикорупційного законодавства, ефективного його застосування відповідними органами державної влади, проінформованості громадськості про здійснення заходів із запобігання та протидії корупції, взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, підтримки антикорупційних заходів суспільством.

На сьогодні в Україні створені умови для реалізації завдань громадського моніторингу.

У лютому 2010 р. одним із перших своїх указів Президент України створив Національний антикорупційний комітет, який є консультативно-дорадчим органом про Президентів України. Основним завданням цього органу є забезпечення сприяння Президенту в реалізації його повноважень, передбачених Конституцією. Відповідно до Указу Президента України «Про деякі питання Національного антикорупційного комітету» (від 16 березня 2012 р. №201/2012)цей комітет передано РНБО України. Глава держави ухвалив Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015рр. (від 21 жовтня 2011 р. №1001/2011). 5 жовтня 2011 р. було підписано Указ Президента України №964/2011 «Про першочергові заходи з реалізації Закону України» «Про засади запобігання і протидії корупції». 28 листопада 2011р. була прийнята постанова Кабінету Міністрів України №240 « Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015рр.». Уся законодавча база в державі практично приведена у відповідність до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції».

Цілком очікуваним кроком у просуванні антикорупційної реформи стало прийняття документу з чітким та продуманим комплексом заходів, спрямованих на ефективну реалізацію антикорупційної політики на найближчі роки, та розроблених з урахуванням досвіду міжнародної спільноти.

Передумовами прийняття 14 жовтня 2014р. Закону «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» №1699-VII (далі – Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки) були:

1)недосконалість структури та змісту попередньої Стратегії. Всупереч міжнародним стандартам, вона не містила чітких індикаторів стану, ефективності та механізму моніторингу її виконання. Це призвело до того, що Стратегія на 2011–2015 роки не виправдала себе та не виконала покладену на неї місію. З комплексу ключових рекомендацій щодо виконання Плану дій з лібералізації візового режиму Європейського Союзу та Групи держав проти корупції (GRECO) було виконано лише декілька;

2) положення міжнародних договорів (ст.5 та ст.6 Конвенції ООН проти корупції) та низка рекомендацій міжнародних організацій (Групи держав проти корупції (GRECO), Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР), ЄС);

3) затверджений КМ 2 липня 2014 р. План першочергових заходів з подолання корупції.

Розробкою Антикорупційної стратегії займалися представники Transparency International Україна та громадської ініціативи «Реанімаційний пакет реформ».

24 квітня 2014 р. відбувся круглий стіл на базі Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією, на якому обговорювався проект антикорупційної стратегії за участі громадськості, представників бізнесу, державних органів, народних депутатів України.

Завершальний етап роботи над Антикорупційною стратегією виконувався Міністерством юстиції. Текст документу було доопрацьовано на основі узагальнених рекомендацій експертів.

Основна проблема боротьби з корупцією в нашій державі навіть не в її розмахах, а в тій, що суспільство сприймає корупцію як явище буденне, звичний засіб досягнення мети.

Окрім того, що необхідно підвищувати кваліфікацію суддів, працівників прокуратури та правоохоронних органів, треба приділяти увагу підвищенню антикорупційної правосвідомості громадськості. Тому велике значення набуває роз'яснення Міністерства юстиції України «Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики».

Висновки. Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що корупцію в системі органів державної влади можна визначити як зловживання державною владою посадовою особою, а також керівником чи службовцем органу державної влади для одержання будь-яких незаконних вимог для себе чи інших осіб, пов'язаних із проходження державної служби.

Причинами корупції в системі органів державної влади можна визначити: зрощування державного апарату з підприємницькими і комерційними структурами, формування їхніх ділових відносин поза межами правового поля; ставлення громадськості до існування корупції та сприяння її розвитку; складність урядової структури бюрократичних процедур; лобіювання прийняття та зміни нормативно-правових актів; відсутність належного механізму здійснення ротачії кадрів; низький рівень оплати праці та надання соціальних послуг.

Українська громадськість і наука приділяють проблемі подолання корупції дедалі більше уваги. Корупція стала чинником, який реально загрожує національній безпеці, демократичному розвитку держави та суспільства, конституційному ладу України. Корупційні прояви підривають авторитет країни, завдають шкоди функціонуванню державного апарату, обмежують конституційні права і свободи людини та громадянина, порушують принципи верховенства права, встановлений порядок здійснення повноважень посадовими і службовими особами органів державної влади, управлінських структур приватного сектору, руйнують моральні та суспільні цінності, дискредитують державу на міжнародному рівні.

Попереду у держави та громадських інститутів дуже велика робота по створенню умов ефективного застосування положень нового антикорупційного законодавства. Дороговказом в такій роботі має стати затвердження Національної антикорупційної стратегії держави та прийняття на її основі державної програми, які нададуть реалістичне бачення ситуації в Україні, та визначать, враховуючи міжнародний досвід та відповідні стандарти, перспективи розвитку державної антикорупційної політики на найближчі роки.

Список використаних джерел:

1. Аляев Г. Є. Політологія: підручник/ Г.Є.Аляев. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 304 с.
2. Антонов С. Нові правоохоронні органи у системі боротьби з корупцією: науковий підхід/ С. Антонов// Право України. – 2016. - №5. – с. 157-162.

3. Біттнер О. Україна приєднується до міжнародної боротьби з корупцією/ О. Біттнер // Урядовий кур'єр. – 2015. – 20 жовтня. – с. 2.
4. Вауліна О. Корупція – феномен соціокультури: Корупція для народу перетворилася на соціокультурний феномен, а взаємні обвинувачення в корупції на вищому рівні – на інструмент політичної боротьби/ О. Вауліна// Голос України. – 2012. - №74. – 17 квітня. – с. 1,4.
5. Гарбазей Д.О. Міжнародно-правові основи боротьби з корупцією: автореферат... канд.. юрид. ун-т ім.. Ярослава Мудрого, 2015.-22 с.
6. Дідик М.М. Сучасні проблеми правового регулювання боротьби з корупцією / М.М.Дідик , В.В.Мигалевич // Міжнародний науковий вісник. – 2015.-Вип.1(20).- с.201-2015.
7. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: підручник/ П.П. Шляхтун . – К.: ЦУЛ, 2015. – 472 с.
8. Ярошенко М. Боротьба з корупцією в Україні/ М.Ярошенко// Юридичний журнал. – 2016. - №10. – с.50-51.
9. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. *Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*
10. . Шумка М *Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі / Михайлина Шумка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у XXI ст.» м. Київ, 1-2 квітня 2016 р.*
11. Гончарук-Чолач, Т. *Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 72-81.*
12. . Гурик М.І., Шумка М Л. *«Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Серія «Філософія». – Вип. 8. – Острог, 2011. – С. 36-46.*